

Rapport

Weet u zeker dat u een herkeuring wilt?

Een onderzoek naar de informatie over de gevolgen van depressie op de rijgeschiktheid en de manier waarop het CBR reageert op een verzoek om herkeuring.

Oordeel

Op basis van het onderzoek acht de Nationale ombudsman de klacht over het CBR te Rijswijk gegrond.

Datum: 6 juni 2017

Rapportnummer: 2017/067

AANLEIDING

Mevrouw Rietkamp¹ wil haar rijbewijs verlengen. Vanwege type 1 diabetes mellitus (suikerziekte) moet zij een Eigen Verklaring invullen zodat het CBR haar rijgeschiktheid kan beoordelen. Op die verklaring wordt een aantal vragen over haar gezondheid gesteld. Zij vult in dat zij vanwege psychische klachten (depressie) een psychiater heeft bezocht. Het CBR laat haar weten dat zij nader gekeurd moet worden en daarvoor een psychiatrievragenlijst in moet laten vullen door haar internist. Omdat de internist aangeeft dat zij dit niet wil doen, wendt mevrouw Rietkamp zich tot haar voormalige psychiater. Deze psychiater geeft op die vragenlijst aan dat mevrouw Rietkamp van 2 januari 2015 tot 20 augustus 2015 een depressieve periode doormaakte, dat was de periode waarin mevrouw Rietkamp bij de psychiater in behandeling was.

In de Regeling Eisen Geschiktheid² is opgenomen dat iemand pas een jaar nadat een depressie in remissie is,³ rijgeschikt kan worden verklaard. Omdat de depressieve periode volgens de psychiater tot 20 augustus 2015 had geduurd, ging het CBR er vanuit dat de depressie op 20 augustus 2015 in remissie was gegaan en dat dat jaar nog niet verstreken was. Daarom besloot het CBR op 9 oktober 2015 dat zij niet rijgeschikt is. Mevrouw Rietkamp voelde zich hierdoor overvallen. Zij had op de website van het CBR niet gelezen dat depressieve episodes ertoe leiden dat iemand tijdelijk niet rijgeschikt wordt geacht.

Zij is het met de beoordeling niet eens en vraagt om een herkeuring. Het CBR stuurt haar dan een brief. Daarin staat dat het CBR haar die herkeuring afraadt en dat zij binnen twee weken moet laten weten of zij de herkeuring toch wil. Als het CBR binnen vier weken niets van haar hoort, gaat het CBR er vanuit dat zij geen herkeuring wil. Zij laat het CBR weten dat zij wel een herkeuring wil. Omdat de psychiater die de herkeuring uitvoert tot de conclusie komt dat de datum van remissie 15 februari 2015 moet zijn, blijft de conclusie van het CBR dat het recidievrije jaar nog niet is verstreken en wordt de verklaring van rijgeschiktheid geweigerd. Mevrouw Rietkamp vult vervolgens op 26 januari 2016 een nieuwe Eigen Verklaring in, waarna zij met ingang van 16 februari 2016 (na ommekomst van het recidiefvrije jaar) weer rijgeschikt wordt bevonden.

Mevrouw Rietkamp vindt de gang van zaken niet juist. Zij heeft hierover eerst bij het CBR geklaagd. Omdat zij met de uitkomst van de klachtbehandeling niet tevreden was, klaagde zij daarna bij de Nationale ombudsman.

¹ In dit openbare rapport wordt een gefingeerde naam gebruikt om de privacy te waarborgen.

² Inmiddels is de Regeling Eisen Geschiktheid op dat punt gewijzigd.

³ Het zogenaamde recidiefvrije jaar.

KLACHT

Verzoekster klaagt erover dat het CBR haar, na haar verzoek om herkeuring, heeft bericht een herkeuring weinig zinvol te achten en haar verzoek als ingetrokken te beschouwen als zij niet binnen vier weken laat weten dat zij wel een herkeuring wil. Daarnaast klaagt zij erover dat het CBR op de website geen informatie geeft over de gevolgen van depressiviteit voor de rijgeschiktheid.

BEVINDINGEN

De ontmoedigingsbrief

Het CBR schreef mevrouw Rietkamp een herkeuring weinig zinvol te achten. En vervolgde: "Wij raden u daarom aan van uw recht af te zien en als u een jaar klachtenvrij bent een nieuwe Eigen Verklaring in te sturen. U hebt echter het wettelijk recht op een herkeuring, dus mocht u na lezing van bovenstaande toch van uw recht gebruik willen maken, dan kunt u dat **binnen twee weken** doorgeven aan het secretariaat (...). Als wij na vier weken nog niets van u hebben vernomen, beschouwen wij uw verzoek tot herkeuring als ingetrokken en blijft het eerder genomen besluit in stand."

Mevrouw Rietkamp vindt het op zich lovenswaardig dat het CBR de aanvrager van een herkeuring informeert of adviseert over de kansen van een herkeuring. Zij vindt het niet juist dat het CBR hier consequenties aan verbindt, door het verzoek om een herkeuring als ingetrokken te beschouwen tenzij de aanvrager zich opnieuw meldt.

Het CBR geeft aan dat zij in het verleden vaak het verwijt heeft gekregen dat aanvragers van een herkeuring naar een specialist werden verwezen, terwijl een herkeuring zinloos was. De aanvrager moest dan onnodige onderzoekskosten maken en klaagde erover dat het CBR dit vooraf "wist" en hem niet had geïnformeerd.

Daarom heeft het CBR ervoor gekozen de aanvrager te informeren wanneer een herkeuring niet zinvol lijkt. De aanvrager kan telefonisch contact opnemen als deze de keuring toch door wil laten gaan. Als er sprake is van een vrij hard gegeven voor het weigeren van de verklaring van geschiktheid, zoals bijvoorbeeld een vaste recidiefvrije periode, stuurt het CBR de zogenaamde ontmoedigingsbrief. Een herkeuring kan geen verschil maken voor een recidiefvrije periode, terwijl zo'n herkeuring niet goedkoop is.

Het CBR ontvangt jaarlijks ongeveer 1000 verzoeken om herkeuring. Dit beleid voert het CBR al 20 jaar. Het CBR heeft geen cijfers beschikbaar over het aantal gevallen waarin die brief wordt gestuurd.

Het CBR laat weten dat de klacht van mevrouw Rietkamp de eerste serieuze klacht hierover is.

Informatie over depressie en rijgeschiktheid

Mevrouw Rietkamp kon op de website bij de algemene informatie over rijgeschiktheid geen informatie over stemmingsstoornissen vinden. Op de website staat een lijst met 13

veel voorkomende gezondheidssituaties die invloed kunnen hebben op de rijgeschiktheid. Daarbij worden stemmingsstoornissen niet genoemd, terwijl dit op nummer 9 van de ranglijst van ziekten op basis van de mate waarin de ziekte voorkomt⁴ staat. Hierdoor was zij er niet van op de hoogte dat stemmingsstoornissen volgens de Regeling Eisen Geschiktheid een belemmering voor de rijgeschiktheid konden vormen. Zij stelt dat ook mensen in haar omgeving, inclusief artsen, hiervan niet op de hoogte zijn. Dat betekent dat veel mensen met stemmingsstoornissen wel aan het verkeer zullen deelnemen, zonder zich bewust te zijn van het feit dat dit een belemmering voor de rijgeschiktheid kan vormen.

Het CBR onderkent dat stemmingsstoornissen veel voorkomen. Het CBR heeft deze gezondheidssituatie bewust niet beschreven, omdat de regelgeving over de gevolgen van stemmingsstoornissen voor de rijgeschiktheid gewijzigd zal worden. Automobilisten kunnen op verschillende manieren weten dat depressieve klachten tot een belemmering voor de rijgeschiktheid kunnen leiden. De behandelend arts heeft op grond van de Wet op de Geneeskundige Behandelovereenkomst de taak om de patiënt hierover voor te lichten. Daarnaast verwijst het CBR op de website naar de Regeling Eisen Geschiktheid 2000 en wordt ook in de toelichting bij de Eigen Verklaring uitgelegd dat vraag 3 verwijst naar psychiatrische ziektes zoals depressie. Verder kunnen betrokkenen bij twijfel telefonisch contact opnemen met een arts van het CBR.

In de webfolder "mag ik rijden als ..." wordt voor een dertiental aandoeningen een nadere uitleg gegeven. Daar is depressie evenmin opgenomen, omdat het CBR weinig beoordelingen rond depressie verricht. Op 6 juli 2016 is op basis van een advies van de Gezondheidsraad de regelgeving over de invloed van een depressie op de rijgeschiktheid versoepeld. Het is de bedoeling om voor september 2016 een folder over psychiatrische ziektebeelden in deze lijst op te nemen.⁵

BEOORDELING

De Nationale ombudsman beoordeelt de klachten vanuit het perspectief van de burger. Hij toetst daarbij aan de behoorlijkheidsvereisten. In dit rapport toetst hij de verzending van de ontmoedigingsbrief aan het vereiste van fair play. Het ontbreken van informatie over de gevolgen van depressie voor de rijgeschiktheid op de website toetst hij aan het vereiste van goede informatie.

Ten aanzien van de ontmoedigingsbrief

Het vereiste van fair play houdt in dat de overheid de burger de mogelijkheid geeft om zijn procedurele kansen te benutten en daarbij zorgt voor een eerlijke gang van zaken. Dit betekent onder meer dat een overheidsinstantie voorkomt dat een burger om van zijn

⁴ <https://www.volksgezondheidenzorg.info/ranglijst/ranglijst-ziekten-op-basis-van-prevalentie>

⁵ Bij het uitkomen van dit rapport is deze folder over psychiatrische ziektebeelden nog niet vindbaar.

rechten gebruik te maken meer administratieve handelingen moet verrichten dan noodzakelijk.

Het CBR heeft een praktijk ontwikkeld waarbij de betrokkene wordt geadviseerd geen herkeuring te laten doen als zo'n herkeuring in haar ogen geen andere uitkomst kan geven. Met een dergelijke waarschuwing helpt het CBR de betrokkene. Deze kan de keuze voor een herkeuring heroverwegen. Zo voorkomt het CBR dat iemand onnodig kosten maakt. Daarmee stelt het CBR zich hulpvaardig op.

Het CBR koppelt aan de waarschuwing de consequentie dat de herkeuring niet plaats zal vinden, tenzij de betrokkene contact opneemt. Daarmee dwingt het CBR de betrokkene tot een extra handeling als deze de herkeuring wel wil. Dit is in strijd met het vereiste van fair play. Het past niet bij het hulpvaardige uitgangspunt van de waarschuwing en is bovendien ook niet nodig. Het CBR kan de waarschuwing ook geven en de herkeuring door laten gaan tenzij de betrokkene aangeeft het verzoek in te trekken. De onderzochte gedraging is daarom niet behoorlijk.

Het CBR heeft aangegeven dat er ongeveer 1000 herkeuringen per jaar worden gevraagd. In hoeveel gevallen een ontmoedigingsbrief wordt gestuurd, kan het CBR niet specificeren. Het gaat vermoedelijk niet om heel veel gevallen. De ombudsman acht het gepast als het CBR telefonisch contact opneemt om te bespreken of herkeuring zinvol kan zijn. Als er geen telefonisch contact mogelijk is, kan het CBR de betrokkene per brief informeren dat de herkeuring volgens het CBR niet zinvol is en de betrokkene de gelegenheid bieden het verzoek in te trekken.

De Nationale ombudsman ziet aanleiding om aan dit rapport een aanbeveling te verbinden.

Ten aanzien van de informatie op de website

Het vereiste van goede informatieverstrekking houdt in dat de overheid ervoor zorgt dat de burger de juiste informatie krijgt en dat deze informatie klopt en volledig en duidelijk is. Zij verstrekt niet alleen informatie als de burger erom vraagt, maar ook uit zichzelf. Dat betekent onder meer dat de overheidsinstantie ervoor zorgt dat specifieke informatie voor de betrokkenen voldoende vindbaar is.

Voor rijbewijshouders is het van belang om op de hoogte te zijn van de ziekten en aandoeningen die invloed kunnen hebben op de rijgeschiktheid. Het CBR geeft aan dat de artsen hun patiënten dienen te informeren als er sprake is van een ziekte of aandoening waarbij de rijgeschiktheid nader moet worden onderzocht. Dit geldt ook voor de stemmingsstoornissen. Daarnaast blijkt uit de vraagstelling op de Eigen Verklaring dat psychiatrische ziektebeelden zoals een depressie tot een nadere beoordeling van de rijgeschiktheid kunnen leiden. Verdere informatie over de gevolgen van een depressie voor de rijgeschiktheid had het CBR bewust niet op de website opgenomen omdat de regelgeving daarover gaat veranderen. Ook in de webfolder "mag ik rijden als" komen depressieve klachten niet aan bod. Het CBR verwijst op de website wel naar de Regeling

Eisen Geschiktheid 2000, waarin de gevolgen van depressie voor de rijgeschiktheid worden benoemd.

De ombudsman constateert dat er op de website van het CBR niet rechtstreeks informatie over rijgeschiktheid en depressie te vinden is. Omdat depressie wel gevolgen voor de rijgeschiktheid kan hebben, had het CBR deze informatie voor betrokkene voldoende vindbaar moeten maken. De verklaring van het CBR dat de regelgeving hierover gaat veranderen, vormt geen rechtvaardiging voor het ontbreken van deze informatie. Voor de betrokkenen die een rijbewijs willen verlengen, is de heersende wetgeving van belang. Zij mogen verwachten over die regels de benodigde informatie te kunnen vinden. Het CBR heeft gehandeld in strijd met het vereiste van goede informatieverstrekking.

De onderzochte gedraging is niet behoorlijk.

Ook dit is voor de Nationale ombudsman aanleiding om aan dit rapport een aanbeveling te verbinden.

CONCLUSIE

De klacht over de onderzochte gedragingen van het CBR te Rijswijk is gegrond

- ten aanzien van de ontmoedigingsbrief wegens strijd met het vereiste van fair play;
- ten aanzien van de informatie op de website wegens strijd met het vereiste van goede informatieverstrekking .

AANBEVELINGEN

De Nationale ombudsman beveelt het CBR aan om in die gevallen waarin het anders een ontmoedigingsbrief zou sturen persoonlijk contact op te nemen met rijbewijshouders om te bespreken of een aangevraagde herkeuring zinvol is.

De Nationale ombudsman beveelt het CBR aan ervoor te zorgen dat de informatie over de mogelijke gevolgen van depressie voor de rijgeschiktheid beter vindbaar is.

De Nationale ombudsman,

Reinier van Zutphen